

המניח פרק שלישי בבא קמא

ל

עין משפט
נר מצוה

קו א ב מ"י פ"ט מהל'
מקו ממון הל' יא סמג
עשין סו טו"ש"ע ח"מ סי'
מ ספ"ג ג כנ"ה וטע"ד:
קו ג ד מ"י סס הל' ח
טו"ש"ע סס פט"י ב:
א ה מ"י פ"ט מהל' מקו
ממון הל' יב טו"ש"ע
ח"מ סי' תא ספ"י א:

רבינו חננאל

מתני' היו שניהן [שולאיש]
אחד שניהן חייבין כו.
אוקי' בשוורין תמין
ור' עקיבה היא דאמי'
שוחפי ניהו. וטעמ'
דאיתנהו לתריהו דלא
מצי' מדחי' ליה, אבל
ליתנהו לתריהו מצי'
אמי' ליה זיל איתיה לי
ראיה דהאי תורא אוקר'
[ונוסח כתיב]
גאון. הא מני ר' עקיבא
היא דאמי' שוחפי ניהו,
בעל השור הניזק ובעל
השוור המזיק שוחפי
ניהו עד שישתלם הניזק
מהם חצי נזק, ודקאנתי
שניהן חייבין, לא ללמד
שאר מה מזה גובה ואם
רצה מזה גובה אלא ללמד
שאר מה שני השוורים
המזיקין עומדים לא מצי'
מדחי' ליה, אילא יש לו
לשתלם רביע נזקו מזה
ורביע נזקו מזה, וזה הוא
שניהן חייבין. אבל אם אין
שניהן [עומדין] אלא אחד
מהם, הוא שמצי' והאחד
מת או ברח מצי' מוק'
לדחיהו וכו', שאומ' לו
טול מזה חצי מה שראוי
לך כול' או שתביא ראיה
שזה המצי' הוא שהזיקך
והטול כל מה שראוי לך
ממנה]. הדרן עלך המניח
את הכב

פרק רביעי: שור שנגח
ד' וד' שור שנגח ד'
וה' שור וזה אחר זה
ישלם לאחורין כו'. באנו
לחקור משנתנו דתנן
הכא אחרון נשכר דברי
ר' מאיר, אליבא דקנ,
לא כר' ישמעל ולא
כר' עקיבה. משום דר'
מאיר תלמיד ר' ישמעל
ור' עקיבה הוא כדגסטי'
בתחלת עירובין, והוצרכו
לזמ' ר' מאיר כמי מהן
שנאה, דתניא יושב השור
בב"ד דברי ר' ישמעל,
ר' עקיבה אומ' הוחלט
השור. ועלה אמר', אי כר'
ישמעל דאמי' בעלי חובות
ניהו אמאי תני אחרון
נשכר, ראשון ראשון נשכר
מיבעי ליה, שכן דין
בעלי חוב כל הקודם
זכה, ומעת שנגח נגחיה
הראשונה נתחייב לשלם
מגופו שלחצי השור חצי
נזק לניזק, פשע המזיק
ולא שימור השור יוצא
והזיק חייב לשלם לראשון
ולשני. אי כר' עקיבה
שנה ר' מאיר משנתו

ולחכי מוקים לה הכי ולא מוקים לה כדאוקים למניעתא לעיל
בניזק שמה ומזיק צרי דאס כן היינו הך וסיפא אמאי אנטרין
טורבה דאוקמא למניעתא דניזק שמה ומזיק צרי ולא אוקמה צצרי
וצרי ולשני ראוי לטול ואין לו משום דס"ל דסומכוס לא אמר

HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אראוי לטול ואין לו והתניא הרי זה משתלם
לקמן מן המועד ולגדול מן התם ידתפס: היו
שניהם של איש אחד שניהם חייבים: א"ל
רבא מפרזיקא לרבא אשי ש"מ שוורים תמים
שהזיקו רצה מזה גובה רצה מזה גובה הכא
במאי עסקינן במועדון אי במועדון אימא סיפא
היה אחד גדול ואחד קטן הניזק אומר גדול
הזיק והמזיק אומר לא כי אלא קטן הזיק
המוציא מחבירו עליו הראיה אי במועדון מאי
נפקא ליה מיניה סוף סוף דמי תורא
מועליא בעי לשלומי א"ל סיפא בתמין ורישא
במועדון א"ל רב אחא סבא לרבא אשי אי
במועדון חייבים חייב גברא מיבעי ליה ותו
מאי שניהם אלא לעולם בתמין ורבי עקיבא
היא דאמר שותפין ניהו ומעמא דאיתנהו
לתריהו דלא מצי' מדחי' ליה אבל ליתנהו
לתריהו ימצי' אמר ליה זיל אייתי ראיה דהאי
תורא אוקר' ואשלם לך:

הדרן עלך המניח

שור שנגח ארבעה וחמשה שוורים זה אחר
זה ישלם לאחורין שבהם ואם יש בו
מותר יחזיר לשלפניו ואם יש בו מותר יחזיר
לשלפני פניו והאחרון אחרון נשכר דברי ר"מ
רבי שמעון אומר שור שנגח שניהם
לשור שנה מאתים ואין הנבלה יפה כלום זה
נוטל מנה וזה נוטל מנה חזר ונגח שור אחר
שנה מאתים האחרון נוטל מנה ושלפניו זה
נוטל חמשים וזה נוטל חמשים וזה חזר ונגח
שור אחר שנה מאתים האחרון נוטל מנה
ושלפניו חמשים וזה ושנים הראשונים דינר
זהב: גמ' מתניתין מני דלא כר' ישמעאל
ודלא כר' עקיבא אי כר' ישמעאל דאמר
בעלי חובות ניהו האי אחרון אחרון נשכר
ראשון ראשון נשכר מבעי ליה אי כר' עקיבא
דאמר תורא דשותפי הוא האי יש בו מותר
יחזיר

חולקין צצרי וצרי הלכך רישא דקתני
לא כי אלא כסלע לקה לא אנטרין
למיתני צצרי וצרי לאשמועינן
דמוציא מחבירו כו' להכי אוקמה
למניעתא בשמה וצרי דתיקו נמי
רישא צצרי ושמה: דתפס. שקדם
ניזק ותפס השור: שמע מינה. מדקתני
שניהם: ראה מזה גובה ראה מזה
גובה. ואם אחד האחד קס חזירו
במקומו ומשתלם הימנו: צמועדין.
דסוף סוף משלם מעליה לפיכך כל
נכסיו אחריו לפרעון: הג' מאי
נפקא ליה מינה סוף סוף דמי תורא
מועליא בעי לשלומי: אלא לעולם
בתמין. והאי דקתני שניהם לאו
כדקאמרת דמאיה שיעלה יגבה
אלא הא קמ"ל דכל זמן ששניהם
צפנינו גובה אכל אחד האחד אינו
גובה: ור' עקיבא היא דאמר שותפין
ניהו. בנזק של שור הלכך אחד
השור אחד נזקו הלכך כי הוו שניהם
הוא דמחייב ואי ליתנהו לתריהו
אלא אחד אמר ליה אייתי ראיה
כו' אכל לרבי ישמעאל כיון דאמרי'
בעל מזה הוא וחזי הוא דאסיק ציה
אחד האחד לא איציד את זכותו:

הדרן עלך המניח

שור שנגח ארבעה וחמשה. וצולן
היה תם דמשתלם מגופו
והכי דמי כגון ראה שור ונגח וראה
שור ולא נגח וראה שור ונגח ואחר
נגחה שניה ראה צ' פעמים או ג'
שור ולא נגח דאפי' מועד לסירוגין
ליכא דשור אין נעשה מועד אלא כ'
נגח הג' נגחות צשלשה שראה
כסדרן או שלל כסדרן ונעשה מועד
לסירוגין והכי דסירוגין שוין כתיב
לקמן בפירקין: ישלם. ח"נ מחילה
לאחרון ובגמרא מפרש מני: ואם
יש בו מוסר יחזיר לשלפניו. כל חצי
נזקו והראשונים יפסידו: רבי שמעון
אומר. שותפין הן צנזקין כיצד שור

[שוה] מאתים שנגח כו': ושלפניו. זה ניזק ראשון נוטל חמשים
וזו והצעלים חמשים זו דיש לניזק ראשון צו החצי הלכך משלם חצי
משלומי נזקו דסבר לה כר' עקיבא דאמר שותפים ניהו: חזר
ונגח שור שנה מאתים האחרון נוטל מנה. החצי מכל מי שהוא
דמגופו משתלם ונמנאל אותו שלפניו שהיה החצי שלו משלם מחלקו
חצי ממקו' שטולל האחרון: ושנים הראשונים. ניזק ראשון
והצעלים שהיה לן לכל אחד רביע משלמין כל אחד רביעית של
נזקו: דינר זהב. עשרים וחמשה דינרים כסף צפרק הזהב
(ב"מ דף מה:): גמ' ראשון נשכר מצעי ליה. והאחרון יפסיד
שהרי אין ראשון שותף צו שמהא שמירתו עליו להמחייב
צנזקין. והא לא דמיא לנזק עד שלא הזיק דלמרינן צהמניח
(לעיל דף ג:): קדמו צעלי חובות והגביהו לא עשו כלום דהתם
הוא דאמר ליה ניזק לבעל מזה מהאי תורא דאוקר' מיניה
משלמיןמנא ובעל חוב לא מצי' למימר ליה הכי הלכך צ"ח יטול
נכסים אחרים אכל הכא האי ניזק והאי ניזק ולא משתלם אלא
מגופו ומאי דשקיל האי מפסיד האי הלכך קמא קמא קדים:
יחזיר

ראוי לטול ואין לו. פירוש ראוי לטול אם תפס ואין לו אם
לא תפס ואי דוקא היכא דיש לו תביעה על שני השוורים על
הגדול ועל הקטן אם תפס משתלם אכל מתני' דלעיל דאין לו
תביעה אלא על הגדול אפי' תפס הקטן אין משתלם מיניה ולא שייך
לשנוי לעיל ראוי לטול ואין לו כיון

דאם תפס לא משתלם מיניה וצטענו
חטים נראה דאם תפס שוורים לא
משתלם וא"ת אמאי לא משני הכא
כדלעיל דקאמר ניזק שמה ומזיק צרי
וי"ל דל"כ הו"מ למיפך היינו הך
כדפירש צקונטרס והשתא איכא
צריכותא צולוה צצו דמתניתין
דרישא אשמעינן אפילו מוק' שמה
וניזק צרי פליגי רצנן עליה דסומכוס
ואמרי המוציא מחבירו עליו הראיה
והוא דקטן וגדול משמענו אפילו
ניזק שמה ומזיק צרי פליגי סומכוס
ואחד תם ואחד מועד אשמעינן
דאפילו לר' אחא דאמר צריש פרק
המוכר פירות (צ"ב דף ג:). גמל
האומר צין הגמלים צידוע שזה הרגו
מודה הכא דלא תלינן צמועד כיון
דשניהם רצין וזק דהניזקין שנים
אשמעינן דתפס שקיל כדאמר מוק'
וסיפא דתם ומועד אידי דאיידי צצא
דלעיל צגדול וקטן ותם ומועד אידי
נמי הכא:

ש"מ. מדקתני שניהם ראה כו'

ואם אחד האחד קס חזרו
תחתיו ומשתלם הימנו כך פירש
צקונטרס וקשה דלא הוה ליה למימר
שמע מינה אלא מקיפא הוה ליה
למפך דקתני אחד גדול ואחד קטן
המוציא מחבירו עליו הראיה ומשלם
לגדול מן הקטן א"כ כשאצד אחד
מהן לא משתלם מאותו שנשאר
ונראה לפרש דצצני שוורים שהזיקו
שור צודאי אידי דחשיב כאלו הו'
חד גופא ומשתלם מן השני ואע"ג
דמתניתין לא איירי אלא צענין שאנו
מסופקים איזה מהן נגח מ"מ דייק
מלישנא דקתני שניהם חייבים
לאשמועינן שיכול להיות שיהיו שניהם
חייבין כגון אי ידעינן צודאי שהזיקו
שניהם יחד:

ורבי עקיבא היא דאמר שותפין
ניהו. פירש צקונטרס דלר'
ישמעאל דאמר צ"ח הוא חזוי הוא
דמסיק ציה אם אחד האחד לא איציד זכותו וקשה דהא לעיל
(דף ג:). אמר אפילו לר' ישמעאל שחטו מה שעשה עשוי ונראה
לפרש דמשום הכי מוקי לה כר' עקיבא משום דלר' ישמעאל אין
שום חידוש דפשיטא דאיציד זכותו כשאצד האחד כיון דצ"ח הוא
אכל לר' עקיבא דשותפי ניהו ס"ד דהוי כאלו האחד מן השנים
צחוקת הניזק ומצי' למימר ניזק שלך נאלד ולא שלי':

הדרן עלך המניח

שור שנגח ארבעה וחמשה: אי כרבי עקיבא דאמר
שותפין ניהו יחזיר צצולן מבעי ליה. מימה דלר'
עקיבא נמי אמאי אין ראשון נשכר דלמה יהא מוטל עליו לשמור
חלקו וזמן שלא עמד צדין ולא צצו עדים דמה הוא
ידוע אם יצא וצריך לדחות דכיון שיש צידו להציל עדים
לאחור ולחכות מתחייב צצמירתו ואלא מצי' לשנוי כגון שאין
צידו דאם כן תיקשי ליה לרבי עקיבא ראשון נשכר מצעי ליה:
כגון

(א) וצ"ל ג: (דף ג:). (ב) וה"ה
מ"ה שכתב הגיה ורב
פסא ומהר"ש לא הסכים
עמו ופירש דקאי אסתמא
דמלמולא דלוקמי דלרבה
הכי אכל לר"פ לא קשי'
דאפשר דלית ליה האי מ'
ראוי לטול, (ג) וצ"ל ג:
(ד) (דף ג:), (ה) כס"א:
מנה, (ו) צ"ל דלי תפס,
(ז) ועין ברשב"א בשבט
ציטוט שמציא פירושם
אחרים, (ח) גי' ר"מ דלא מצי'
וע"ש,

הגהות הגר"א

[א] תרי"ח ראוי כו'. ודוק
כו'. י"ב ושאר פוסקים
חולקין ע"ז:

מוסף רש"י

שותפין ניהו. צההוא
שור דמשפטי ציה קרא
שיניהו צמנמא שותפין
(לעיל דף ג:).
הדרן עלך המניח